

Előhang a Klubrádió Rakott c. műsorának 2001.08.18-i adásához

-Az új magyar alaptörvény olyan, mint egy felfújható céltábla. /Értsd: nem fog rajta semmi?!/ -A magyarok karikás ostorral váltanak alkotmányt. /Stiláris megvilágítás!/ Ezek még idézhető, elcsípett, elképedt strasbourg-i folyosói kommentárok. Júliusban az EP állásfoglalást adott ki a magyar alkotmányozás folyamatáról. A minősítés és a prognózis: nem fáklyásmenet. Egyetértés nem körvonalazódik. Futball-hasonlattal: a felek két kapura reklamálnak. Izgalmas II. félévnek nézünk elébe.

Augusztus 20. alkalmából azonban elkel egy kis emelkedettség. Ünnepre készülünk. Az államalapító Szent István király emléknapját ünnepi tárgyú műsorral köszöntjük. Így volt ez a múlt év augusztusában is. Arról beszélgettünk, hogy mit jelent az országnak augusztus 20-a. Két kérdéskör újra megidézhető: 1) Mi jellemzi a magyar alkotmányt: eredetét, fejlődését és várható jövőjét? 2) Cseppben a tenger: az alkotmány, mint esszencia és igazodási pont mit mutat meg közállapotainkról, értékeinkről, kultúránkról? Tavaly is, idén is, hagyományosan ugyanaz az alkotmányjogi szaktekintély válaszol: Kukorelli István professzor, egykori alkotmánybíró. Műsorvezető Kolláth György.

Adásmenet a Rakott 2011. augusztus 18-i műsorához

Jó estét kívánok! A 31. amatőr órámban, élőben köszöntöm a hallgatót. ***-Az új magyar alaptörvény olyan, mint egy felfújható céltábla. /Értsd: nem fog rajta semmi?!/ A magyarok karikás ostorral váltanak alkotmányt. /Ez sem dicsérő, stiláris megvilágítás!/ Mindezek még idézhető, elcsípett, elképedt nyári strasbourg-i folyosói kommentárok. Júliusban az EP állásfoglalást adott ki a magyar alkotmányozás folyamatáról. A minősítés és a prognózis: nem fáklyásmenet. Egyetértés nem körvonalazódik. Futball-hasonlattal: a felek két kapura reklamálnak. Mint volt pl. tegnap este Barcelonában a Barca-Reál meccsen. Izgalmas II. félévnek nézünk elébe. Augusztus 20. előtt, annak alkalmából azonban elkel egy kis emelkedettség. Ünnepre készül az ország, erre készülünk mi is. Hagyomány-tiszteletre törekszünk: a pártos odakozmálást elutasítjuk. Ha rajtunk áll, hagyományvá válik, hogy az államalapító Szent István király emléknapját ünnepi tárgyú műsorral köszöntjük. Így volt ez – akkor még Hatos fedőnévvel – a múlt év augusztusában. Akkor arról beszélgettünk, hogy mit jelent az országnak augusztus 20-a. Két kérdéskört idézek a tavalyi műsorból. 1) ***Mi jellemzi a magyar alkotmányt: eredetét, fejlődését és várható jövőjét?*** 2) ***Cseppben a tenger: az alkotmány, mint esszencia és igazodási pont mit mutat meg közállapotainkról, értékeinkről, kultúránkról?*** Aki pedig ezen a szellemi-intellektuális kiránduláson kalauzolt bennünket anno, egy igazi alkotmányjogi szaktekintély volt: Kukorelli István professzor, egykori alkotmánybíró. Sikerfilmek sorsa, hogy elkészül a 2., a 3., a 4., stb. folytatás is – unásig, kifulladásig. Műsorunk nem mozi. Talán megígérhető, hogy amíg módunkban áll, augusztus közepén itt, a stúdióban is tartunk Szent István napot. És annak apropóján az alkotmányozás régi és új lapjait, érdekességeit, csomópontjait elemezzük Tanár úrral. **Köszöntelek a stúdióban Kukorelli István professzor úr: szervusz, Isten hozott!** A hallgató nevében is köszönöm, hogy a szabadságodat megszakítva ide tudtál jönni.***

Mellőzhetetlen startpont: tekintsük át, hogy amiről egy éve beszélgettünk, valamelyest beigazolódtott-e? /A tavalyi, és az összes eddigi adás minden szava az interneten hozzáférhető. Ennél a műsornál ez mindig így lesz: szembesülünk korábbi gondolatainkkal./ **Te szerinted - egylőre dióhéjba foglalva - mi történt a főbb hívószavak terén: alkotmányos fejlődés és kultúra, demokratikus parlamentarizmus és hatalom-megosztás, jogállami közállapotok és értékrend? A dolgok a várakozásod szerint alakultak-e, vagy inkább a meglepő fejlemények vannak többségében? Idén nyáron a változás jobbra lezárt szakasznak tűnik-e, és/vagy most kezdődik a java?** A bevezető sarokpontok bővebb válaszaira még visszatérünk. Most, az első szünet előtt, felidézem Kukorelli tanár úr tavalyi bemutatásának lényegét: azért is, mert szemmel láthatóan nincs lényeges változás ahhoz képest. Kukorelli bíró úr tehát az AB-ben tagként a legteljesebb közjogi felvértezéssel rendelkezett: párhuzamos indokolásai jogfejlesztő tananyagává váltak. Akadémiai doktorátusa magas értékkel realizálódott. Egyetemi órái, vizsgáztatási változatlanul egy szerény tudós empátiáját is megmutatják. Játékszervező középpályásként szorgos maradt és eredményes. Én az ő helyében lassan, az idők előre haladtával inkább bekkelnék: területet védenék, mert az nem mozog. A foci-ugratást nem kell komolyan venni, a többi stimmel!?

Apropó! Egy neves magyar futballista

sportsérülés, plusz az operációja után lábadozik. Tudjuk, milyen érzés maródinak lenni. Talán mások helyett is kívánjuk neki jobbulást.

Kihagytam valamit? Most tehát szünetet tartunk, de jövünk vissza. Folytatódik a Rakott, augusztus 20-ával, az alkotmányozással, ünnepeinkkel és Kukorelli István tanár úrral.

Egy éve átfogó, nagy totál-képpel nyitottunk, de csak slágvortokban volt idő és mód elemzést adni.

Mivel egészítenéd ki még az első blokkot, melynek lényege: ezt vártuk, s ez lett belőle?!

Köztudomású, Te is említetted, hogy az új húsvéti alaptörvény jelentősen átirított alkotmányos normákat, szabályokat, intézményeket. Egy hvg-interjúdban elemezted az alaptörvény kvázi ellenállási klauzuláját: mindenki jogát és kötelességét az egyeduralommal, a hatalmi monopóliummal szembe-fordulásra. Ez itt, a fórumon is visszhangot keltett. Mi a lényeg, dióhéjban?

Az ünnepre tekintettel folytassuk a sort egy kis honi jogtörténettel! Anno volt a történeti alkotmány. 1946 hozott egy ún. kisalkotmányt, a köztársasági törvényt. Ám azt, s a '45 előtti - és utáni, rövid idejű - közjogi filozófiát és megoldást 1949-ben minden tekintetben, koncepcionálisan is felváltotta a sztálinista kódex. 1000 éves államiságról, Szent István királyról és az ő államalapításáról a '89-es alkotmányreform nem szólt, de ezt megpendíti már a '96. évi alkotmányreform-koncepció. **Hogy jutottunk el ezután a 2000. évi I. törvényig, mely a Szent István államalapításának emlékééről és a Szent Koronáról szól? Mit mond ennek alkotmányos megfelelőségéről az AB 26-os számú, 2000. július 4-i keltű határozata?** Amely, kínos közjogi előfutárként már észlelt írásbeli hibát, következetlenséget a SZT, mint tárgy és mint jog tekintetében. Átok ülne e témán?

És mi következett mindebből az új alaptörvény preambuluma és nemzeti ünnepeink, jelképeink meghatározására nézve? A szakmánkban Te arról vagy közismert, hogy méltósággal kezeled közjogi-történelmi előzményeinket, hagyományainkat. De arról is, hogy van vitád, szakmai fenntartásod a korábban preambulom, újabban Nemzeti Hitvallás nevű bevezetővel kapcsolatban!? Haladjunk sorjában! 1) Szent István személye és koronája mit jelöl a közjogban? Hát 1848-49 helye mi volna? 2) Jó-e a történeti alkotmány vívmányainak megjelenítése a Hitvallásban – jogászai szemmel? 3) Alapos-e a Nemzeti Hitvallás kötelező, normatív jellege, mint vita-kérdés? 4) Korrekt-e a 40-50 éves félmúlt alkotmányos „érvénytelenítése”, s mi volna helyes, mint jogtétel megítélése erről közjogi vonatkozásban? 5) Helyesen használható-e a nemzet-fogalom és kategória határon belülre és azon túlra? 6) A Velencei Bizottság értékelése a preambulom tekintetében: szakmailag akceptálható vagy elutasítandó? 7) Végül, oldásként egy kis szó-játék: alkotmány vagy alaptörvény: azonosság vagy elhatárolódás olvasható-e ki a megkülönböztetésből, és egyáltalán fontos-e ez?

Ismét szünetet tartunk, de jövünk vissza. Folytatjuk a Rakottat alkotmányos és ünnepi témákkal, Kukorelli István professzorral. Van súlya a jelképeknek alkotmányos szinten is. Nem mindegy pl. hogy az alapjogok elszórtan, főként leghátul tételeződnek-e, avagy elől a fősodort alkotják. Hasonlít ehhez a nemzet jelképeinek elhelyezése is. Rossz vicc, de tanúsítom: van vizsgázó, aki nem jut el tanulásban az alkotmány legvégéig, ezért nem tudja, hogy ott a főváros, a címer, a zászló, a Himnusz. Az alaptörvényben mindez az elején, az Alapvetés című blokkban kap helyet. **Tanár úr, az ünnep hangulatában, légy szíves ismertetni a főbb változásokat! Ott, ahol változás van, érdemes annak megokolását is megadni. Talán értékelni is célszerű, hogy jó-e az, ha nagyfokú stabilitással itt kap helyet a 3 legfőbb ünnep kinyilvánítása. Tudván, hogy piros-betűs ünnepeink, munkaszüneti napjaink száma gazdagabb. Alkérés, hogy mi ad plusz súlyt, jelentőséget a nemzeti ünnepeinknek: pl. az állami elismerések, kitüntetések tempírozása? Van más is még? Nem ünneprontás, de az új alkotmányban a jelképeink mögött, nyomban a forint „kőbe vésése” következik. Jó ez így, tényleg ott volna a helye, kinek szól, kinek használ ez így, jó üzenet-e európai barátaink számára, vagy egyszerű önfényezés, kifelé meg fricska?**

Az Alapvetés c. blokk legalább még két, bizarr normával hívja fel magára a figyelmet. **Az O) cikk kimondja: „Mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni.”** Mert ha nem, mi lesz: jön vissza a kmk? Szerinted alkotmányos jognál kb. ugyanaz lehet ugyanannak a személynek joga, majd kötelezettsége is? **Alapjogi filozófiaként helyénvaló-e?**

Ismét, immár az utolsó szünet jön, de utána a befejező folytatás és a játék következik. Talán 3 összefüggés kiemelésére, kommentálására van idő és mód. 1) Láthatóan módosulni fog az

alkotmány-értelmezés: nincs megjelenítve ennek AB-hatásköre, ellenben az R) cikk (3) bekezdése kimondja: „Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti Hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.” Szerinted ezt meg mindannyiunknak majd hogy kell értelmezni? Ráérsít erre a 28. cikk: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.” Nem minőség-rontó, önfelmentő hazabeszélés ez? Netán defenzív, félős prejudikáció? Mi lesz a jogértelmezés klasszikus, bevált válfajaival? Mi a helyzet, ha kodifikációs hibaként mindez kizárt, vagy ha a gazdaságos cél miatt veszít az egyén az állammal szemben? Miért nem inkább azt tételteztük, hogy a jogalkotó állam is felelősséget visel normaszegő károkozásaiért? Ki van kiért? Szerinted? 2) Európai kitekintésben, uniós összehasonlító jogi megközelítésben, pl. az Alapjogi Chartával egybe vetve mi állapítható meg Alaptörvényünkről? A papír türelmes, el is fedhet hibákat, kifejezhet nem vagy alig létező-működő megoldásokat, s lehet visszaélni olyan méricskéléssel, hogy másutt még ez meg az sincs, a miénk fejlettebb? Nézeted szerint valójában, s pl. a hatalom-megosztás, a független posztok és intézmények sorsa, a jogállami jogbiztonság szempontjából mi eldöntetett már eddig, és merre mennek dolgaink? 3) Álláspontod szerint a jogvédelem intézményei előtt mi tornyosul? Felkészülhetünk-e mi és ők is fél év alatt a jogrendszer s a joggyakorlat jelentős átrajzolására? Az Alkotmánybíróság, az ombudsman, az igazságszolgáltatás, az önkormányzatok jelenthetik itt a fő kihívást. Te is így látod?

Záró kérdés, sportbarátnak: vajon mire megy egy ország, (hogy)ha a demokratikus jogállamiságot futball-ütközetnek tekinti? Strasbourg-i beszólással kezdtem, azzal is fejezném be. Ránk mondták, fejszóvalva, Magyarország olyan autó, amely rohan a sztrádán, de az utat csak a visszapillantó tükörből nézi. Ne legyen igazuk! Adásidőnk lepergett. Csak a játék maradt hátra. Az augusztus 18-i Rakott agytorna-feladványának kérdései és megfajtái a következők: **1) Van-e változás a hatályos alkotmány és az új alaptörvény között a nemzeti jelképek szabályozásáról szóló törvény parlamenti elfogadásának mértékében? Válasz:** Igen, mivel jelenleg ez ún. nagy kétharmadot követel meg (az összes képviselő 2/3-ának igenjét), az új viszont sarkalatos törvényt ír elő, amely a jelen lévő képviselők kétharmados voksát feltételezi. **2) Létezik-e képpel illusztrált hatályos alkotmánybeli szabály Magyarország zászlajára nézve? Válasz:** Nem. **3) Mennyi színes kép található az új Alaptörvényben? Válasz:** Kettő: a címer és a zászló ábrázolása. **4) Változik-e a hatályos alkotmány és az új alaptörvény meghatározásában a Himnusz közjogi definiálása? Válasz:** Érdemben nem módosult, csupán eddig, alanyaként a Magyar Köztársaság szerepelt, jövőre helyébe Magyarország lép. **5) Szinonimák-e az új alaptörvény fogalmi rendjében a nemzeti ünnep, és a hivatalos állami ünnep? Válasz:** Nem, az előbbi gyűjtőfogalom, így része az utóbbi: a hivatalos állami ünnep, augusztus 20, mely egyben az államalapítás és az államalapító Szent István király emlékének napja is.

A megfajtákat - az adásbeli elhangzás után - a fórumba várom. Az első perfekt megfajta sportmezt kap. Jó játékot, keresést és sikeres találatokat kívánok! Legközelebb szeptember 8-án jövünk, amikor is a helyi önkormányzatok és az új közjogi szabályok dilemmáiról beszélgetünk polgármesterekkel. Köszönöm, hogy itt voltál Kukorelli István professzor úr. Együtt köszönjük meg a hallgató figyelmét, és a rádió részéről Árva Brigittának és Józsa Péternek a segítő közreműködést. Szép estét, kellemes ünnepet, jó nyaralást kíván Kolláth György. Viszonthallásra.